

Náboženství a věda

Náboženství bylo schopno vědu snášet i podporovat. To však bylo schopno dělat jen do chvíle, kdy věda začala zřetelně náboženství usvědčovat z neschopnosti přijmout nové poznatky, jež popírali dosavadní normu tradičního výkladu.

Nejprve to náboženství zkoušelo snahou implementovat nové poznatky do již stávajících pouček (Tomáš Akvinský a jemu podobní). Avšak nové poznatky byly natolik převratné, že tato implementace již nestačila; pro přijetí "pravdy" by bylo potřebné učinit kompletní revizi dosavadního učení. O to se i z jiných důvodů soustavně snažili církevní reformátoři.

Pro církevní vedení bylo nepřijatelné popřít dosavadní učení a tím veřejně prohlásit své učení za neúplné a nedokonalé. Bylo pro ně nepřijatelné přijít o moc a autoritu, která jim do té doby zajišťovala vcelku poklidný a pohodlný život. Nové poznatky vědy proto začali brát jako ohrožení svých pozic a začali proti těmto "vědeckým rebelantům" brojit v podobě násilí a zastrasování.

Vědci tak byli náboženstvím zavrženi. Toto zavržení pochopili jako důkaz pro správnost svých postupů při bádání, a proto ve svých snahách nepolevili. Čím víc měli vědci důkazů pro své hypotézy, tím víc se vzdalovali od dřívějších náboženských dogmat. Dokonce se jevilo, že ke své práci již podporu náboženství nepotřebují, ba dokonce že mohou sami být tvůrci jakéhosi nového náboženství - ateizmu. (Bůh nahrazen přírodou, Boží zákony nahrazeny přírodními zákony.) I mnoho filozofů a později politiků se přidalo na stranu tohoto nového náboženství.

Málokdo si však uvědomil, že vědecké poznatky neměly za úkol Boha popírat, ale naopak zjistit o Bohu nové důležité skutečnosti. Mnoho vědců i nadále bylo věřících. Teprve záměr nepoctivých jedinců, jež viděli šanci a příležitost chopit se moci, postupně přehodnotil ideologii ateizmu jako protiklad proti stávajícímu zkorumpovanému náboženství zaštitujícího se Bohem.

Těm z vědců, kterým šlo i nadále víc o popsání přesnějších poznatků a kteří nepodlehly lákavému tlaku v podobě nabízené moci a popularity, se postupně dařilo přinést víc důkazů svědčících pro existenci Boha než kolik jich mohli mít vědci v minulých dobách. Paradoxně v rozporu s dosavadním ateistickým smýšlením se ukazuje čím dál víc důkazů svědčících o důmyslném díle stvořitele. (Ř.1:20)

Problém vědců

Nejčastější námitky dnešních vědců

Jeden z nejznámějších fyziků moderní doby, který by jinak existenci Boha připustil - Steven Weinberg, ve své knize *Snění o finální teorii [1]* říká, že příroda se jeví krásnější, než by přísně vzato měla být. Ale Bůh ptáků a stromů by musel být také Bohem vrozených vad a rakoviny. Věřící již tisíciletí bojují s teodiceí, s objasněním utrpení ve světě, kde vládne

milující a dobrotivý Bůh. Steven Weinberg píše, že osobní vzpomínka na Holocaust mu znemožňuje přijmout jakýkoliv pokus ospravedlnit Boží záměry s člověkem a lidstvem. [2]

První odpověď vědcům

Za uvedené a mnohá jiná nedorozumění mohou církve, které učí, že Bůh je všemohoucí a vševědoucí. Toto je zjevná nepravda, která však má velmi tuhé kořeny, a proto se s ní musíme důkladně vypořádat. Podrobnosti budou uvedeny v následné studii s názvem Bůh a zde si uveďme jen základní myšlenky:

1. Církve nemohou vysvětlit, proč dobrotivý křesťanský Bůh byl kdysi krutý (vlastně až po Ježíše Krista) jakoby ukázal nyní jinou tvář. To se jeví jako nepochopitelné.
2. Církve také nemohou vysvětlit, proč dobrotivý a zároveň všemohoucí křesťanský Bůh dopustil, aby jeho syn Ježíš Kristus musel trpět a být zabit.
3. Církve nemohou vysvětlit ani spor, že vševědoucí a všemohoucí Bůh nemůže mít právo soudit kohokoli jiného než sebe samého.

Jak to tedy je?

Žádný a tedy ani Bůh nemůže chtít, aby platily zároveň věci navzájem si odporující. Na příklad nemůže chtít, aby stvoření lidé měli svobodnou vůli a soukromí (vlastnosti nutné k tomu, aby mohli být souzeni za své skutky) a přitom chtít dopředu vědět, co udělají.

Poznámka 1: Samozřejmě platí zákony pravděpodobnosti, ale to je jiný problém.

Poznámka 2: Někteří odborníci často potřebují ke svým zjednodušujícím úvahám abstrakta jako na příklad *nekonečno*, jakkoli jistě reálně neexistuje. Jenže právě *všemohoucí* vlastně znamená *mající nekonečnou moc* atp.

Bůh si také nemůže současně přát, aby něco existovalo a zároveň neexistovalo. Nebo vlastně může, ale potom by byl duševně chorý, nehledě na to, že takové přání by samozřejmě zůstalo bez splnění.

Proto odpověď je tato: Bůh nemůže vychovávat lidstvo nadané svobodnou vůlí jinak než nám známými metodami, do nichž patří jednak trest, ale také ponechání jím stvořených vlastností vesmíru a přírody dopadnout na neposlušného či nerozumného člověka i lidstvo samo. Jestliže si Bůh přeje, abychom poznali zákony přírody (tedy jeho zákony) a naučili se je respektovat, a lidé přitom nejsou ochotni dbát jeho varování před některými svými činy, potom mu nezbývá, než nechat lidstvo pochopit nutnost jejich respektování tím, že na to doplatí.

Právě tak jestliže některé z jeho zákonů mají delší dobu reakce (časovou konstantu či dobu odezvy) než je délka lidského života, potom nutně musí nechat trpět děti za hříchy svých rodičů (genetické zákony jsou také jeho zákony). Bůh musí ctít své vlastní zákony, na nichž postavil existenci stvořeného vesmíru.

Vědcům není třeba vysvětlovat, že ani ten sebedokonalejší systém, realizovaný v rámci nám známých zákonů, nemůže být nezranitelný. Tento vesmír prostě takový je. [3]

Důležitá poznámka

Církve obrátily pozornost věřících od Bible (přestože ji nazývají Božím slovem) k věcem naprosto podružným. Jednak zavedly množství symbolů, údajně majících skutečný ba dokonce hluboký význam, jako třeba kříž, tzv. svaté obrazy a sochy, kultovní místa, Pod hlavičkou *služby Bohu* či *bohoslužby* jsou fakticky prováděny pouze rituály (církve předepsané obřady), jako kdyby Bůh takové věci vůbec k něčemu potřeboval. [4] Nebyla to jen prázdná svévole; studium Bible je tak specifický problém, že mnoho lidí již svedlo na scestí, a proto se nemůžeme vyhnout jeho analýze.

Co se obvykle míní pojmem studium Bible

Když řekneme, že budeme studovat Bibli, můžeme tím mít na mysli dva zcela odlišné přístupy:

1) Obvyklý postup, který mají na mysli téměř všichni křesťané, je pouhé čtení a jakési zapamatovávání si jen její struktury a některých částí, ba někdy i jen jednotlivých vět - tzv. veršů. Tuto knihu křesťané chápou jako z principu věci málo srozumitelnou autoritu a proto přistupují ke studiu s tím, že předem neočekávají nějaké hlubší porozumění. Svůj přístup obvykle nenazvou vědeckým, protože se domnívají, že žádný vědec nemá k božím věcem přístup a že bez božského zjevení není tato kniha vůbec pochopitelná, nebo alespoň nikoli správně.

2) Ateistický student - obvykle historik - se při studiu Bible zpravidla snaží o její analýzu a samozřejmě srovnává s jinými historickými materiály. Protože v textu narazí na různé "metafyzické" projevy bohů, cítí se oprávněn k nedůvěře v autenticitu textu. Pokud nemá popisované události doložené z jiného "nezávislého" materiálu, považuje je v nejlepším případě za více či méně zkreslené. Přitom svůj přístup považuje za vědecký.

Řekněme si rovnou, že ani jeden z těchto přístupů vědecký není. První přístup proto, že jím ani být nechce, druhý proto, že je zaujatý a jako takový vědeckým být nemůže. Jeho zaujatost je v tom, že a priori nepřipouští existenci Boha. Historikové si přitom neuvědomují, že ani ateističtí komunističtí filosofové si nikdy nedovolili tvrdit, že Bůh neexistuje, a proto nikdy nevydávali svůj pohled na svět za nic více než za názor (známý jako tzv. *vědecký světový názor*) nebo nejvýše za hypotézu, a že *názor* je neopravňuje zacházet s ním jako s faktem.

Studium bez předsudků

Mohli bychom se tedy rozhodnout, že nebudeme zaujatí. Existenci Boha připustíme a můžeme ve vědeckém studiu pokračovat.

Poznámka: Je třeba čtenáře upozornit, že většina dále uvedených skutečností i myšlenek není nová. Řada z nich je dokonce známa již mnoho staletí a teologové mohou doložit některé úvahy i z dávných písemností. Problém je v tom, že teologové je většinou nepublikují pro

“laickou” veřejnost (lhostejno nyní z jakých důvodů) a tak se drtivá většina zájemců o Bibli musí buď seznámit s obrovským množstvím literatury, která byla na toto téma napsána (nezapomínejme, že zájemce neví a nemůže vědět, co je pro něj užitečné a co nikoli), nebo k ní přistoupí s mnohými předsudky (danými jednak kulturou prostředí a jednak v případě, že je členem nějaké církve oficiálními výklady a dogmaty).

Komplikace při studiu

A přesto narazíme. Nebudeme si moci nepoložit otázku: Jak si můžeme ověřit, že děje a události tam popisované jsou skutečně pravdivé? Jak si můžeme být jisti, že právě v této knize je vše zapsáno pravdivě a navíc dostatečně přesně, aby nebylo možné propadnout omylu? Vždyť kolik problémů může vzniknout už jen tím, že vlastně k dispozici nemáme ani zaručeně přesné a kvalitní slovníky z původních jazyků? A jak si můžeme být jisti, že pisatelé nebyli nikoli jen prostě lháři (to by opravdu nebylo objektivní a nikdo by to ani nepředpokládal - není důvod nevěřit dobrým úmyslům pisatelů historických knih) ale třeba lidé unešení fantazií či nadšením, lidé neúmyslně ovlivnění (na příklad nějakou drogou), lidé oklamání nějakými manipulátory (kouzelníky a pod.), lidé přinucení svými nadřízenými nebo nějakými podvodníky a podobně? A co když narazíme v této knize prostě jen na odporující si záznamy [5]? Proč v takovém případě věřit právě jen jednomu z nich a druhý považovat za omyl či podvrh?

Neuvěřitelné zprávy

A co když dokonce narazíme na zprávy z dnešního vědeckého pohledu zcela nevěrohodné, jako třeba, že slunce i měsíc zůstaly po dobu více než deseti hodin na obloze stát?

Joz.10:13	<i>A slunce zmlklo a měsíc stál, dokud lid nevykonal pomstu nad svými nepřáteli. To je zapsáno, jak známo, v Knize Přímého. Slunce stálo v polovině nebes a nepospíchalo k západu po celý den.</i>
-----------	--

Nebo na známé Ježíšovo “chození po vodě”:

Mt.14:25-29	<i>K ránu šel k nim, kráčeje po moři. Když ho učedníci uviděli kráčet po moři, vyděsili se, že je to přízrak, a křičeli strachem. Ježíš na ně hned promluvil a řekl jim: "Vzchopte se, já jsem to, nebojte se!" Petr mu odpověděl: "Pane, jsi-li to ty, poruč mi, ať přijdu k tobě po vodách!" A on řekl: "Pojď!" Petr vystoupil z vody, vykročil na vodu a šel k Ježíšovi.</i>
-------------	---

Takové a jiné podobné pasáže se jeví jako možné jen nějakým “nadpřirozeným” zásahem. Nezaújatý avšak nevěřící čtenář musí být skutečně na rozpacích, věřící pak musí dospět k názoru, že ony “nadpřirozené zásahy” a potažmo celá Bible jsou vědeckému zkoumání prostě nepřístupné.

Otázkou pak je, zda je pro věřícího vůbec možné zkoumat Bibli vědecky.

Jako obvyklý historický dokument to opravdu nelze. Jenže Bible prostě obvyklým historickým dokumentem není.

Je nyní na místě říci proč.

Čím se liší Bible od jakéhokoli jiného historického dokumentu?

U Bible očekáváme záruku pravosti

Rozdíl by měl být podstatný: Zatímco u jakéhokoli dokumentu je vždycky nutné zkoumat jeho pravost a pravdivost (což souvisí s morálkou, znalostmi a informovaností pisatele) a každou jeho ucelenou část zvažovat samostatně a přistupovat k ní velmi kriticky, v případě Bible by mělo být předem jasné, že všechny její části jsou zaručeně pravdivé. Vždyť je-li přáním Božím, aby tato kniha sloužila jako podklad pro učení těch, kteří se o Bohu chtějí dozvědět více, potom (jak bychom očekávali) tento Bůh musí zaručit její ochranu, a to nejen před falsifikací, ale i před prostými omyly při její reprodukci i před zkreslením při překladech do jiných jazyků.

Oprávněné pochybnosti

Jenže ani to není zřejmé. Každý vážný zájemce o studium této knihy přece ví, že existuje množství překladů, které nejsou zcela shodné, a dokonce i nejstarší opisy nejsou zcela totožné. Originály pak nejsou (alespoň zatím) k dispozici vůbec.

Věřící křesťan zpravidla nedokáže odpovědět na otázku, proč se Bůh nepostaral o to, abychom mohli mít k dispozici původní dokumenty a ještě k tomu výkladový slovník původních jazyků. Nebo proč ony překlady nezajistí Bůh sám.

Bud'me však vstřícní a prozatím předpokládejme, že Bůh není detailista a že máme záruku, že ty skutečně podstatné informace prostě zkresleny nejsou.

Avšak je-li pisatelem originálu Bůh sám (nebo pokud alespoň původním pisatelům text Bůh nějak "nadiktoval"), proč tento Bůh nepoužil stejnou metodu při opisech nebo alespoň při překladech? To by se dalo jakž takž vysvětlit, kdyby tento Bůh nějak změnil své původní metody, nebo kdyby od lidí odešel či dokonce zemřel. [6] Nic takového ale Bible nepřipouští:

Ž.102:28 *Ale ty jsi stále týž a bez konce jsou tvoje léta.*

Tím padá i tato poslední možnost.

Uvedené pochybující otázky prostě není možné jednoduše odmítnout, nárokujeme-li si klasický vědecký přístup při studiu.

Nelze jinak než zkoumat ještě podrobněji:

Kdo opravdu je pisatelem Bible?

Boží slovo?

Křesťané mají všeobecně zato, že Bůh sám; odtud se Bibli přezdívá *Boží slovo*. Bible ale tuto představu vůbec nepotvrzuje a místo toho je v ní řečeno:

2.Tm.3:16	<i>Celé Písmo je <u>inspirováno</u> Bohem a prospěšné k vyučování, ke kárání, k urovnávání věcí, k ukázňování ve spravedlnosti, [PNS]</i>
-----------	---

Všimněme si, že je zde řeč pouze o inspiraci a nikoli o nějakém diktátu či dokonce přímém psaní!

Inspirace

Ale co je to vlastně ta inspirace Bohem?

Samotné slovo *inspirace* je totéž co v běžném smyslu slova - nápad či nějaká ucelená myšlenka respektive podnět či představa vyvolaná schopností mozku asociovat analogické myšlenky, souvislosti, zákonitosti, obrazy či jiné modely a podobně. Inspiraci může způsobit jakýkoli vjem, a to nejen bezprostřední, ale dokonce i minulý; někdy dokonce dávno minulý. Můžeme-li zdroj tohoto vjemu lokalizovat na nějakou osobnost nebo její práci, nazýváme tuto osobnost *inspirátorem*.

Totéž však platí i pro inspiraci Bohem. Bůh jako Stvořitel je inspirátorem

- jednak skrze své stvoření - tj. reálný svět kolem nás a jeho jednotlivé elementy [7]

- a jednak skrze poznání zákonů tohoto světa, které pocházejí rovněž od Boha.

Ř.1:20	<i>Jeho neviditelné [vlastnosti] jsou totiž jasně patrné od stvoření světa, protože je lze pochopit z učiněných věcí, dokonce i jeho věčnou moc a Božství, takže jsou neomluvitelní, [PNS]</i>
--------	--

- Dále pak působily inspirativně vlastnosti, které někteří pisatelé kdysi pozorovali u andělů a jiných tzv. duchovních tvorů v oné době na Zemi fyzicky přítomných,

- a konečně události, které byly připisovány Bohu jakožto jejich působiteli v tom zejména události trestní povahy a také požehnání.

K čemu byli pisatelé inspirováni?

1. Především k poctivosti při psaní,

2. dále k osobní angažovanosti ve prospěch lidstva a Božího lidu speciálně,

3. a dále k dalším vlastnostem a činům, které jim byly uloženy a ukládány.

Pisatelé měli zaznamenávat jednak slova andělů (pokud k tomu byli vyzváni - ale to jen v počátečních obdobích) a dále všech důležitých informací, které měly nadčasový charakter a mohly sloužit *k vyučování, ke kárání, k urovnávání věcí, k ukázňování ve spravedlnosti*, (2.Tm. 3:16) a to nejen současné ale (a to především) i dalším generacím.

Jako příklad jen několik textů:

Ž.102:19	<i>Pro budoucí pokolení je to psáno, aby lid, jenž bude stvořen, chválil Hospodina,</i>
Iz.30:8	<i>Nyní jdi, napiš to před nimi na desku, zaznamej do knihy a zůstane to <u>svědectvím do posledního dne</u>, navždy, navěky.</i>
Da.10:14	<i>Přišel jsem, abych tě poučil o tom, co potká tvůj lid <u>v posledních dnech</u>, neboť vidění se týká těchto dnů."</i>
Ef.2:7	<i>aby se <u>nadcházejícím věkům</u> prokázalo, jak nesmírné bohatství milosti je v jeho dobrotě k nám v Kristu Ježíši.</i>
Ko.2:17	<i>To všechno je jen stín <u>budoucích věcí</u>,</i>
Žd.2:5	<i><u>Budoucí obydlenu zemi</u>, o které mluvíme, [PNS]</i>
Žd.10:1	<i>V zákoně je pouze náznak <u>budoucího dobra</u>, ne sama jeho skutečnost.</i>
Žd.13:14	<i>Neboť nemáme zde místa zůstávajícího, ale <u>onoho budoucího</u> hledáme. [KP]</i>
2.P.2:6	<i>a [jestliže] tím, že obrátil města Sodomu a Gomoru v popel, je odsoudil, a tak stanovil bezbožným lidem vzor <u>budoucích věcí</u>; [PNS]</i>

A co proroctví?

V Bibli je však ještě tento text:

2.P.1:21	<i>Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha.</i>
----------	--

Zde je řeč o tom, že všichni lidé, kteří prorokovali, byli *poslaní od Boha*. Zdánlivě tedy každé proroctví bylo pravé. Na jiných místech je ale v Bibli psáno:

Jr.5:31	<i>Proroci prorokují klamně, kněží vládou na vlastní pěst a můj lid to má rád. Co však uděláte, až nastanou věci poslední?"</i>
1.J.4:1	<i>Milovaní, nevěřte každému vnuknutí, nýbrž zkoumejte duchy, zda jsou z Boha; neboť mnoho falešných proroků vyšlo do světa.</i>

Z toho vyplývá

- že každé proroctví sice bylo prorokem vyřčeno na cizí popud (tedy někým nebo něčím inspirováno), avšak lidé, poslaní od pravého Boha, mluvili jen z popudu Ducha svatého;

- že proroků bylo větší množství; to platí i pro pisatele Bible, kterých je také celá řada. Bible je vlastně soubor mnoha knih.

Nyní je však třeba říci,

kdo nebo co je onen svatý Duch.

V první řadě je zde opět uvedeno, že [8] nikdo nikomu nic nediktoval - pouze ho "pudil". Analýza významu slov *Duch* i *Svatý Duch* bude předmětem jiné studie; nyní stačí říci, že oním popudem k proroctví mohlo být cokoli (nebo kdokoli), co (nebo kdo) vyvolalo v

dotyčném člověku potřebu ohlásit svému okolí nějakou důležitou prognózu. V dávné minulosti to byli andělé, kteří svou prognózu sdělili některému z důvěryhodných lidí. Později tato proroctví vyřkli lidé, kteří si již všimli, že Bůh reaguje na stejné či obdobné lidské chování pokaždé stejně [9], a cítili potřebu včas varovat ostatní před trestem.

Falešní proroci pak zpravidla říkali jen to, co se od nich očekávalo a co jim (osobně) přineslo moc, vliv, slávu nebo bohatství. K jejich rozlišení většinou stačilo obyčejné lidské svědomí: Když jedni proroci varovali před trestem a jiní naopak prorokovali dobré věci, mohl každý sám nezaujatě posoudit, zda se Boží lid chová v souladu s božími zákony či nikoli, a tak rozhodnout, zda Bůh přijde žehnat nebo soudit a trestat. Z toho pak bylo bez větších problémů zjištěné, který z proroků je pravý a který falešný. (Toto přestalo platit až tehdy, když naprosto převažující mínění bylo chybné a působilo mimořádně sugestivně.)

Právě podle tohoto kritéria se také apoštolové rozhodli nadále následovat Ježíše i v době, kdy všichni ostatní už od něho odešli.

J.6:66-69	<i>Od té chvíle ho mnoho jeho učedníků opustilo a už s ním nechodili. Ježíš řekl Dvanácti: "I vy chcete odejít?" Šimon Petr mu odpověděl: "Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova věčného života. A my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi ten Svatý Boží."</i>
-----------	---

Nyní čtenář může právem říci: Ale pak byli proroci obyčejní filosofové a ne nějakí Boží lidé!

To by nebylo přesné! O některých z nich bychom museli říci alespoň *Boží filosofové*, protože tito lidé měli ke svému jednání relativně velmi vysoké či spíše (v oné době) špičkové morální pohnutky - napodobovali totiž onoho Boha, v něhož věřili. Tito lidé se mimořádně angažovali (často s vynaložením všech svých sil i prostředků) pro nápravu Božího lidu, a to nejen bez nároků na odměnu, ale naopak s rizikem tvrdého až krutého pronásledování, mučení a dokonce i zabíjení! Srovnajme třeba tyto biblické texty:

L.11:47	<i>Běda vám! Stavíte pomníky prorokům, které zabili vaši otcové.</i>
Mt.5:10	<i>Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské.</i>
Mt.5:11	<i>Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně.</i>
Mt.5:12	<i>Radujte se a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebesích; stejně pronásledovali i proroky, kteří byli před vámi.</i>
Mt.5:44	<i>Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují,</i>
Mt.23:34	<i>Hle, proto vám posílám proroky a učitele moudrosti i zákoníky; a vy je budete zabíjet a křížovat, budete je bičovat ve svých synagógách a pronásledovat z místa na místo,</i>
L.11:49	<i>Proto také Moudrost Boží pravila: Pošlu k nim proroky a apoštoly a oni je budou zabíjet a pronásledovat,</i>
L.21:12	<i>Ale před tím vším na vás vztáhnou ruce a budou vás pronásledovat; budou vás vydávat synagógám na soud a do vězení a vodit před krále a vládcy pro mé jméno.</i>

J.15:20	<i>Vzpomeňte si na slovo, které jsem vám řekl: Sluha není nad svého pána. Jestliže pronásledovali mne, i vás budou pronásledovat jestliže mé slovo zachovali, i vaše zachovají.</i>
---------	---

A toto je právě ten podstatný a hlavní rozdíl: Na rozdíl od pisatelů všech ostatních historických dokumentů pisatele Bible nelze podezírat z jakýchkoli sobeckých motivů! Přes všechnu jejich nedokonalost se na jejich upřímnou snahu ze všech svých sil pomoci lidstvu můžeme naprosto spolehnout. Nemusíme se obávat jakýchkoli postranních úmyslů.

V tom je Bible výjimečná.

Psali Bibli vždycky lidé vzdělaní?

Vždycky ne. Hebrejská a aramejská písmena (SZ) většinou ano, řecká (NZ) jen část [10]. Nicméně tito lidé nezřídka psali o velmi vzdálené budoucnosti a tam jim i tehdejší vzdělání nestačilo ani zdaleka. Navíc tehdejší jazyky, kterými bylo mnohem obtížnější než dnes [11] popsat lidskou psychiku, motivaci a její příčiny atd., k popisu společenských zákonů nestačily. Dnešnímu studujícímu čtenáři musí některé biblické pasáže připadat primitivní, ba někdy až blouznivé.

Chceme-li být objektivní, nemůžeme tvrdit, že si Bible u nevěřícího čtenáře sama vynucuje respekt.

Bylo psaní Bible nějak přímo centrálně řízeno či alespoň koordinováno?

Pokud jde o Bibli jako celek odpověď zní: Přímo nikoli! A to nejen lidským ale ani nadlidským činitelem!

Poznámka: Pro křesťana to musí být šokujícím zjištěním, pokud si vůbec je tuto skutečnost ochoten připustit. Jakoby se najednou Bible Bohu zcela odcizila! Má Bible vůbec s Bohem něco společného? Odpovězme si předem (abychom nevzbudili dojem, že další text chce takovou myšlenku podpořit): Má, ale zcela jinak, než se obecně myslí. Bude o tom řeč za chvíli. Nyní pokračujme v provokujících myšlenkách, neboť chceme provokovat jen k přemýšlení!

Důsledkem předchozích skutečností je, že se v Bibli vyskytují nejen texty popisující tutéž událost, okolnost, problém, osobu či zásadu, ale jsou tam dokonce některé pasáže zcela shodné! V knihách psaných prostřednictvím diktujícího nebo alespoň koordinujícího Boha bychom takové omyly jistě nenašli.

Z toho všeho jednoznačně plyne, že

pisatelé Bible byli lidé.

Ale co to byli za lidé, že si osobovali právo mluvit za Boha? Vždyť i dnes se na příklad papež katolické církve nechá nazývat zástupcem Boha na Zemi [12], a přitom by mohl myslící

křesťan nabýt pocit, že nám dnes jeho Bůh prakticky nemá co říci, natož aby měl moc něco na Zemi změnit. A proč se tento Bůh nechá uctívat i muslimy, i když zcela jinak? Nemá tento Bůh dost sil, prostředků a argumentů, aby vyvrátil falešná tvrzení? Proč tento Bůh žádal, aby "jeho vlastní slovo" bylo zakazováno?

Ani bychom se nedopočítali všech zdánlivě oprávněných "proč?".

Zdánlivě?

Ukážeme si, že tradiční přístup většiny křesťanů k Bibli je nejen nesprávný, ale přímo zcestný.

Poznámka: Apoštol Pavel psal v 1. listě Korintským 13:9,10 " *Vždyť naše poznání je jen částečné, i naše prorokování je jen částečné; až přijde plnost, tehdy to, co je částečné, bude překonáno.* " tak praví EP eufemicky; překlad PNS je razantnější: " *ale až přijde to, co je úplné, bude odstraněno to, co je částečné.* " a Kraličtí překládají zcela tvrdě: " *Ale jakžby přišlo dokonalé, tehdy to, což jest z částky, vyhlazeno bude.* "

Apoštol Pavel říká, že všechno poznání (až do té doby známé) je jen částečné a proto nedokonalé a bude nahrazeno něčím lepším! Hovoří-li o křesťanských prorocích, což potom o těch dřívějších? To přece nelze popřít!

Poznámka: Pohoršeným křesťanům musíme říci: Bojíte se pravdy? Tak proč se tváříte, že jste jejími nositeli? Položte si otázku: Věříme, že nám Bible pomůže pravdu o Bohu a jeho záměrech najít, nebo tomu nevěříme? Jestliže ne, čemu potom věříme? Lidem?

Naše víra musí mít jinou - vyšší kvalitu.

Proto se nechtějme bát si všechny tyto otázky připustit a hledejme dále!

Nezbývá, než se rozepsat i o těch vlastnostech Bible, které nelze líčit v sice zářivých leč umělých barvách.

Avšak pozor: **Cílem tohoto popisu je dokázat, že Bibli je třeba brát s největší vážností - mnohem větší než kdykoli dříve, protože falešné uctívání Bible ve skutečnosti vedlo k jejímu zatemňování a tím k pozdějšímu znevažování a zneužívání. Ukažme si, že Bible skutečně ukazuje lidstvu cestu vpřed a že za jejím vytvořením skutečně stál Bůh (jako inspirátor), i když není jejím přímým pisatelem.**

Poznámka: Jsou to právě vědci [13], kteří se musí "prokousávat" podobnými materiály, aby mohli nakonec lidem předložit systematicky psané monografie, z nichž teprve až pedagogové vytváří učebnice vhodné pro studium na školách. [14] U Bible to měli činit kněží. Víme však, že to činili nesprávně. Dali si říkat "odborníci", "mistři" (a tomu podobně), a přesto jim Ježíš Kristus musel oprávněně říci: " *Mýlíte se, neznáte Písma ani moc Boží!* (Mk.12:24) [15]

Napřed si proto zmapujme hlavní vlastnosti Bible:

Jaké vlastnosti má Bible?

Není ani tématická ani chronologická

O Bibli je známo, že jako celek není psána ani tématicky ani chronologicky [16].

Tyto a podobné skutečnosti jsou uváděny v náboženské literatuře tak, jako kdyby celkem vzato nešlo o nějaký vážný nedostatek. Věřící čtenář takovýchto pojednání má vnitřní pocit, že mu vykladači nakonec přece jen řeknou, jak tedy je psána, protože kniha, ve které není žádný zjevný systém, je jen jakousi sbírkou víceméně nesourodých materiálů, a to si naprostá většina křesťanů ani netroufne očekávat.

Jenže: Ono to tak opravdu je! Nazývat Bibli učebnicí je podlézavost, třebaže ten, kdo ji tak nazývá, zdánlivě podlézá Bohu samému! Takováto kniha prostě není materiálem, který je možné studovat jako na nějaké škole.

Musíme konečně říci otevřeně:

Bible se vědcům skutečně jeví jako jen velmi nedostatečně uspořádaný soubor různých písemných materiálů, který je proto bezpodmínečně nutné zkoumat vědeckými metodami! "Klasické" školské studium je zcela nemožné a každá taková snaha musí zájemce svést z cesty!

Tuto zkušenost udělala napřed katolická církev a po ní všechny ostatní. Toto byl skutečný důvod toho, proč vůdci církví postupně začali Bibli před svými věřícími skrývat. [17]

Není proto vůbec možné divit se marným pokusům mnoha samouků, byť upřímně smýšlejících.

Není ani přesná

Ani v takových věcech jako jsou třeba číselné údaje není Bible přesná. Obsahuje dokonce i vzájemně si odporující kalendáře! [18]

Základní otázka

Křesťan si nyní musí položit otázku: To znamená, že nemám vůbec číst Bibli? Mají snad katolíci pravdu, když zakazovali tzv. laikům Bibli dokonce i jen vlastnit?

Odpověď je záporná, avšak musí k ní být mnoho řečeno.

Především je nutné si ozřejmit, jak vlastně tato kniha vznikla:

Kánon a jeho vznik

Přímý Boží zásah

Bůh přece jen nějak zasáhl do vzniku této knihy přímo a to těmito způsoby:

1) Podstatné části základu Bible - zákon - předali lidem andělé!

Žd.2:2	<i>Jestliže už <u>slovo zákona, které vyslovili andělé</u>, bylo pevné a každý přestupek i každá neposlušnost došla spravedlivé odplaty,</i>
Sk.7:53	<i>Přijali jste Boží zákon z rukou andělů, ale sami jste jej nezachovali!"</i>
Ga.3:19	<i>Jak je to potom se zákonem? Byl přidán kvůli proviněním jen do doby, než přijde ten zaslíbený potomek; <u>byl vyhlášen anděly a svěřen lidskému prostředníku.</u></i>

2) Bůh tedy skutečně používá lidských prostředníků, ale to vyvolává otázky:

a) Je nutné je umět rozeznat od nepravých.

b) Kromě toho je třeba prozkoumat, proč je vůbec lidských prostředníků třeba! Většina křesťanů by si přála zbavit se výše uvedených potíží tím, že Bůh by řídil všechno a to neustále.

Napřed to první (sub 2a):

3) Součástí předaného zákona byla i pravidla, podle kterých se mělo pravé prostředníky a hlavně jejich spisy (jak jsme si již ukázali, informace byly určeny většinou budoucím generacím a proto je bylo třeba zapsat) rozpoznat. Podle těchto pravidel vznikl tzv. kánon.

Pravidla zařazení spisu do kánonu

Soubor knih, které jsou dohromady nazývány Biblií, byl stanoven podle těchto pravidel:

a) Knihy musely pocházet od autorů prvním člověkem počínaje a těch jeho nástupců, kteří sledovaly stále stejnou náboženskou linii. [19]

b) Knihy se musely přímo či nepřímo - ovšem prokazatelně - dovolávat Boha Stvořitele - a od ustanovení jeho jména i tohoto jména.

c) Knihy (ani jejich autoři během svého života) nesměly žádným způsobem odvádět čtenáře k jiným bohům.

d) Žádná kniha nesměla být ve zřejmém rozporu s ostatními již přijatými knihami.

e) Každá kniha musela projít testem pravdivosti. To znamenalo:

· Historické knihy respektive jejich ucelené pasáže musely z pohledu Bohem stanovené morálky odpovídat skutečnosti, a to i za cenu, že kritizovaly vládnoucí panovníky či kněze - bez ohledu na eventuální (a častá) pronásledování pisatele.

· Prorocké knihy či pasáže musely pocházet od autora, který se prokázal být pravým prorokem. Pravý prorok se prokázal tím, že se muselo splnit takové jeho proroctví, které

nebylo předem zřejmé či očekávané. Proroctví muselo být prokazatelně napsáno či alespoň vyřčeno Božím (JHVH, Jahveho či Jehovovým) jménem a to s dostatečným předstihem. Tato dostatečnost se posuzovala podle toho, zda bylo objektivně možné na ně včas pozitivně reagovat či nikoli.

Všechny knihy Bible prošly důkladným zkoumáním pravosti a (až na katolickou církev, která se pokoušela do Bible propašovat buď další knihy - tzv. Apokryfy, nebo alespoň vsuvky - tzv. Pseudoepigrafy) všechny křesťanské církve s tímto kánonem souhlasí (nynější kánon nenapadá ani katolická církev, pouze ho považuje za neúplný [20]).

Takový všeobecný souhlas je ve světové literatuře obdobného typu mimořádným jevem a je důkazem, že vůči Bibli nejsou mezi křesťany žádné hodnověrné námitky. [21]

Toto všechno je známo. Zdaleka však není známo, že tyto skutečnosti vůbec neodporují předchozím konstatováním!

Poznámka: Uvádění jen takových fakt ovšem působí, jako kdyby bylo možné o Bibli hovořit jen v samých superlativech a to bez ohledu na měřítko, které na ni položíme! Nicméně jde o fakta, která v dalším zkoumání budeme brát jako základní.

Nyní řekne zájemce o studium Bible: Takováto pravidla se velmi blíží pravidlům, podle kterých se sdružují písemné materiály k jednotlivým vědeckým disciplínám. Mám tedy považovat Bibli za takový soubor?

Čím se Bible liší od jiného vědecky prověřeného souboru spisů k určitému tématu?

Na první pohled by se neměla lišit ničím! Měla by obsahovat všechny důležité a pravdivé přehledně uspořádané prověřené materiály, které se týkají společného tématu: Nápravy morálního a duchovního vývoje lidstva.

A právě tady je základní problém: Kniha, která měla takový úkol splnit, nemohla být knihou podobnou knihám historickým. Proč?

Jeden z vážných důvodů je ten, že taková kniha by musela být alespoň na nějakém historicky významově uceleném časovém prostoru úplná. Musela by obsahovat popisy i těch událostí, které by byly z morálně a duchovně výchovného hlediska buď zcela nezajímavé nebo dokonce kontraproduktivní. V důsledku toho by také byla daleko objemnější a nepřehlednější. Tím by se zcela vzdálila svému účelu. V Bibli tedy zcela nebo téměř chybí popisy těch historických událostí, které byly k jejímu účelu nevýznamné.

Odlišnost od vědecké formy byla způsobena také dosavadním postojem k Bohu, který bychom mohli nazvat "dětským". Pisatelé i "redaktoři" se většinou nedokázali zbavit jisté úzkosti a obav jednak z moci Stvořitele (hlavně z počátku) a jednak z budoucnosti lidí (spíše ke konci).

K tomu přistupují další okolnosti jako:

- nedokonalost použitého jazyka zvláště pak v originálu; hovořit o budoucnosti je vždycky obtížné, zvláště pak je-li k dispozici jen velmi chudá slovní zásoba;
- nedokonalost technických prostředků zápisu i uchovávání a opisování,
- někdy nedostatečná vzdělanost i zkušenost pisatele (zopakujme si, že na prvním místě byly jeho morální kvality)
- neschopnost pisatelů představit si budoucí vývoj

a jiné.

Ale proč to Bůh nechal na lidech?

Lidští prostředníci

Hlavním cílem stvoření lidstva bylo vytvoření nového společenství myslících bytostí se svobodnou vůlí, jehož úkolem je vytvořit novou civilizaci, která je sice v souladu s jeho zákony, avšak jejíž vývoj je co nejméně zatížen zkušenostmi a tradicemi civilizací stvořených dříve. Z tohoto důvodu bylo nutné zasahovat do vývoje lidstva minimálně a ještě jen v době, kdy byla ohrožena existence lidstva jako celku. Proto bylo (a i nyní je) nutné využít co nejvíce lidí samotných. Jak se dozvíme, Bůh dává o sobě vědět jen těm ve své době morálně nejvyspělejším a tudíž nejméně ovlivnitelným jedincům. K ovlivnění vývoje vybraného lidu sahá jen tehdy, je-li náprava skutečně nezbytně nutná. To je vždy v době, kdy se lid dostane na "cestu" vedoucí s jistotou k jeho záhubě. Podle toho Bůh volí prostředky, a to od tak jemných, jako jsou jen osobní špatné zkušenosti vnímavých jedinců, přes varování urychlením poznání důsledků špatného vývoje, až po oslovení vybraných lidí. Nepomohly-li tyto prostředky, sahal a dodnes sahá Bůh až k vyprovokování "katastrofických scénářů".

Skutečný smysl studia Bible

Informace o Bohu jsou proto i v Bibli jen ty, které jsou nezbytně nutné pro úspěšný vývoj lidstva, a to lidstva jako celku! Jednotlivec, i ten nejlepší a nejschopnější, je Bohem chápán jen jako "dar" lidstvu a je používán právě jen v tomto smyslu. [22]

J.3:16	<i>Neboť Bůh tak miloval svět [23], že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.</i>
--------	---

Lidé se silným sklonem k sobectví a egocentrismu se Boha dovolávají marně; odpověď nikdy nedostanou. Nic jim v tom nepomůže ani sebeokázalejší "pokora" před ním, ani jakékoli "dary" či jiné pokusy o jeho zkorumpování (1.K.13.1-3).

Kdokoli chce proto studovat Bibli, uspěje jen tehdy, pokud jeho motivem je nepokrytecká snaha pomoci lidstvu jako celku. Není-li toto jeho záměrem, Bible ho svede na scestí. Žádná ani sebelepší znalost Bible nikdy nepomůže žádným sobeckým cílům.

K záchraně lidstva však pomůže - k tomu je určena!

Jak?

Hlavní důvod nepochopení funkce Bible: lidstvo ještě není "dospělé"

Vědci si zatím neuvědomili, že lidstvo jako celek prochází obdobným vývojem jako jedinec od duchovního dětství [24] (apoštol Pavel dokonce srovnává první křesťany s nemluvnaty Žd.5:13) a že ani zdaleka ještě není dospělým. [25] A stejně jako nelze při výchově argumentovat dětem používáním vědeckých důkazů (buď by to nepochopily nebo bez zlého úmyslu zneužily), ani nedospělému lidstvu není možné dávat předčasně důležité informace historicky vědeckou formou, a to ani o Božích záměrech natož pak o jeho existenci.

Víme samozřejmě o tom, že historicky nemůže nikdo na příklad prokázat pravost evangelií (zatím), že mnoho údajů si v Písmu odporuje atd. atd. Ale stejně jako při výchově malých dětí používáme pohádky, v nichž vůbec nejde o to, zda předkládané příběhy se skutečně staly, a vůbec nám nevadí, že jeden a tentýž příběh je třeba třikrát a zcela odlišně převyprávěn či dokonce nafilmován (protože pohádka má dětem přibližovat morální hodnoty a jejich význam), stejně tak i biblické zprávy jsou zapsány a předávány lidstvu v podobné formě, a to z téhož důvodu. Vědeckost zde zdaleka není v historičnosti (ta je zatím až na jednom z méně důležitých míst) ale **ve vědeckosti psychologicko-didaktické**. Tak jako po malém dítěti napřed chceme, aby bylo poslušné [26] a nelhalo, nebylo líné atd., později chceme, aby nám prostě věřilo, že je to tak nutné a ani nás nenapadne mu něco dokazovat; a ještě později mu začneme předkládat "podobenství" ve formě pohádek a příběhů, na nichž ukazujeme (pro "dospělého") zcela nevěrohodné následky nesprávného chování a příslušné tresty [27]; ještě později tyto informace začneme podkládat jednoduchým způsobem, aby se rozum beroucí dítě přecházející v dorostence učilo, že víra bude postupně nahrazována dokazováním a fakty (apoštol Pavel na to rovněž upozorňuje Ř.8:24), stejně postupoval a postupuje při výchově lidstva Bůh, a jak si postupně ukážeme, ani nebylo možné jinak.

Poznámka: V době psaní evangelií měli odborníci jiné chápání historie než dnes:

Uvědomovali si, že má působit především výchovně. *Například v posledním století př.n.l. se objevilo šedesát rozprav pod jménem velkého filosofa Pythagora, jenž byl v té době již po smrti. Údajně byly nalezeny. Později se ale přišlo na to, že autory díla byli stoupenci školy novopythagorejců. Vyvolalo toto zjištění skandál? Nikoliv - autoři nejen, že se nesetkali s odsouzením, ale naopak sklidili chválu za to, že se vzdali nároku na osobní slávu a sepsali svá díla jako oběť zbožňovanému tvůrci školy. Podobný příklad existuje i v křesťanské historii. Koncem 2. století sepsal jistý duchovní z Asie "Historii Pavla a Tekly". Celý příběh je fantazií autora a dokonce ani svatá Tekla, údajná Pavlova žákyně, nikdy neexistovala. (Když mu to bylo dokázáno, omlouval se, že motivem sepsání příběhu mu byla čistá láska k svatému apoštolovi). Ani to pak nevadilo církevním otcům, aby nepostavili fiktivní životopis prakticky na stejnou úroveň se spisy, z nichž byl později vybrán dnešní tvoří kánon Nového zákona, a aby nepropagovali kult svaté panny, jíž se netkly plameny, zvířata ani hadi. Reakce "odborné" veřejnosti byla tedy naprosto stejná jako v případě novopythagorejců - dílo bylo natolik zdařilé, že jej jednoduše akceptovali. A tak snad už ani nepřekvapí, že v některých zemích má*

dodnes tato "svěťice" 23. září své důstojné místo i v kalendáři. (Citováno z materiálu "Křesťanství a nový zákon ve světle kritického zkoumání" KV)

Mnohokrát bylo (na příklad) konstatováno, že lidstvo má k dispozici techniku a možnosti, k nimž dosud morálně nedorostlo. Je to vidět na každém kroku. (Proto také Bůh nedával lidstvu v Bibli žádné informace potřebné pro technický pokrok. Věděl, že to nebude třeba.) Bible je knihou, která slouží morální výchově lidstva, a z tohoto pohledu snese nejprísnejší vědecká měřítka. [28] Přitom Bible současně učí tomu, abychom pro své duchovní dospívání již nyní začali s určitým ověřováním i historických a jiných fakt, a začali příběhové zprávy nahrazovat přesnějšími zprávami případně skutečnými fakty, a to tam, kde je lze již nyní spolehlivě získat. Avšak ani my nemůžeme vývoj lidstva předbíhat a násilně urychlovat. I my se musíme snažit napodobit svého nebeského Otce tím, že naše materiály budou sice oslovovat vybraný duchovní národ, avšak právě na aktuální úrovni jeho schopnosti chápat a reagovat. Právě dodržování tohoto měřítka je jedním z našich největších současných problémů, které nás zaměstnávají. Práce však stále postupují a naše stránky budou sice pomalu ale neustále doplňovány.

Lidstvo a především křesťanstvo od dob Ježíše Krista již ve svých zkušenostech značně pokročilo a nastává čas, ve kterém už je třeba svrchu zmíněné dvě koleje myšlení křesťanských vědců postupně sblížovat a nakonec spojit v jedinou, a neponechávat je neustále ve svěrací kazajce mystiky.

Poznámka: Ukazuje se však, že i nepochopitelné nebo neuvěřitelné biblické zprávy nebyly napsány jen na základě bujné fantazie (jak by se mohlo z předchozího textu zdát). Hlubší rozbor vede k poznání, že v nich jsou skryté důležité informace určené vzdáleným budoucím generacím s cílem zabránit jejich předčasnému rozkrytí. Tyto informace budeme včas uveřejňovat na našich stránkách.

[1] Nakladatelství Hynek spol. s r.o., Celetná 11, 110 00 Praha 1. 1996

[2] Citát z článku Jiřího Svrška *Proč by měl Bůh existovat*.

[3] O vlastnostech vesmíru bude pojednáno ve zvláštní studii.

[4] Srovnej Sk.17:24,25.

[5] a takové se tam opravdu vyskytují

[6] Takové názory byly skutečně publikovány

[7] srovnej J.15:19,20.

[8] až na dříve popsané výjimky

[9] Ž.102:28.

[10] Nevzdělanými pisateli byli např. apoštolové Petr a Jan

[11] a to nám soudobé jazyky ani dnes pro takové účely zdaleka nepostačují

[12] a samozřejmě nejen on.

[13] pro účely studia Bible by to měli být kněží-vědci. Ve skutečnosti jsou to vždy jen kněží, kteří si většinou na vědce jen hrají. Existují výjimky, ale ty si církve velmi přísně hlídají a zpravidla jim nedovolí žádnou publicitu.

[14] Potíž standardního vědce je však v tom, že, aby ve světě uspěl, se musí řídit tzv. vědeckou skepsí, která mu v dnešním ateisticky laděném světě v objektivitě při zkoumání Boha brání.

[15] A asi bychom se neměli domnívat, že byli hloupější než jejich následovníci.

[16] jen po relativně malých částech

[17] Že se později stal tento problém zdůvodněním pokrytectví všeho druhu je jiná věc.

[18] Zvláštní studie s názvem Chronologie se připravuje k publikaci.

[19] Až na první Desatero a zprávu psanou na zdi (Da.2:25) byly všechny biblické knihy psány lidmi - nedokonalými lidmi!

[20] Bez těchto doplňků nemůže katolická církev zdůvodnit některé své nauky.

[21] s výjimkou zaujatých odpůrců, kteří svou zaujatost většinou ani neskrývají (např. ateistů). Takové zaujaté námitky pochopitelně nemohou být považovány za věrohodné - právě pro svou zaujatost.

[22] Tím se Bůh Bible zásadně liší od pojetí individualistických východních náboženství.

[23] lidstvo

[24] Duchovním dětstvím nemyslíme mystické pochopení tohoto slova máme na mysli morální význam.

[25] Je to zřejmé na příklad ze způsobu, jak zachází s planetou Zemí, která mu byla svěřena do péče (Ž.115:16).

[26] To po vybraném národu požadovala mojžíšská smlouva a s ní spojený první zákoník.

[27] jak předkládá své příběhy Ježíš Kristus

[28] I Mahátmá Ghándí řekl, že na tom, co kázal Ježíš Kristus, by se mohlo shodnout všechno lidstvo.

[Zpět na seznam](#)
